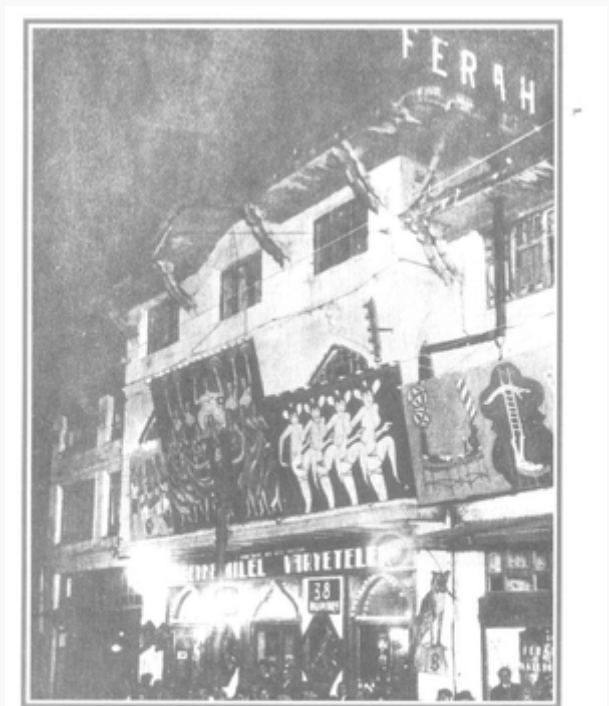

İstanbul Belediye Konservatuvarı

Bursa'da İstanbul Belediye Konservatuvarı topluluğunun verdiği konserden sonra çektiği resim 29 Mayıs 1926

Dânîübedîyînin uzun yıllar İstanbul'da temsilini verdiği Şehzadebaşı'ndaki Ferah Tiyatrosu. Resim 1929 yılı Ramazan ayında çekilmiştir.

Şehzadebaşı Ferah Tiyatrosu 1929

İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatrosu Tepebaşı Binası

Türkiye, tarih boyunca geleneksel müzik çeşitlerini barındırmış olan bir ülkedir. 1923'te kurulan Türkiye Cumhuriyeti geliştirdiği kültür ve eğitim politikaları doğrultusunda gerçekleştirilen eğitsel reformlar, 1924'te yürürlüğe giren Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile başlar. Yeni kültür politikaları kapsamında hızla kurumlaşmaya gidilmiştir. Cumhuriyet, Türk milleti için yeni bir hayat tarzının başlangıcı olduğu kadar, Türk musikisi için de yeni bir dönemin başlangıcıdır. Atatürk, yeni Türk Devleti'nde sanatın her dalına önem vermiştir. O yeni Türk Devleti'ne, modern ve çağdaş örgütler kazandırırken, yeni Türk sanatının da çağdaş anlamda gelişmesi ve ilerlemesi için yeni bir görüş getirmiş ve yeni bir yol açmıştır. Atatürk, güzel sanatlarda önceliği musikiye ayırmıştır. Atatürk, 1925 yılında İzmir'i ziyareti sırasında musikiye verdiği önemi şöyle dile getirmiştir: "...Hayatta musiki lazım mıdır? Hayatta musiki lazım değildir, çünkü hayat musikidir. Musiki ile alakası olmayan mahlûkat insan değildir. Eğer mevzubahis olan hayat insan hayatı ise musiki behemal vardır. Musikisiz hayat zaten mevcut olamaz. Musiki hayatın neşesi, ruhu, süruru ve her şeyidir." Çok sesli müzik Türkiye'ye 1826'da girmiş ve geleneksel müziklerin yanı sıra gelişimini sürdürmüştür. Yurdumuzda Batı müziği öğretimi ilk kez 1827 yılında Saray Bandosu'nun kurulmasıyla başlamıştır. İstanbul'da Güzel Sanatlar Evi anlamında, 1914 yılında "Dar-ül Bedâyi" adlı bir tiyatro ve müzik okulu kurulmuştur. Daha sonraki yıllarda İstanbul'da Maarif Nazırlığı Dar-ül Elhan (Nağmeler Evi) adıyla yalnız eski Türk musikisi öğreten bir okul açmıştı. 10 Ocak 1917 günü Maarif Nezaretine bağlı olarak, Dar-ül Bedayinin bir bölümü olarak açılan Dar-ül Elhana devredilmiştir. Darü'l Elhânın dört yıllık öğretim programında Doğu ve Batı musikisinin çeşitli konuları karma olarak bir araya getirilmiş, Türk musikisine de büyük önem verilmiştir. Musiki okulu daha sonra İstanbul Valiliğine bağlanmıştır. 1923'te Darü'l Elhan İstanbul'da Batı müziği bölümüyle yeniden açılmış, 1924'te Ankara'da ortaöğretim için müzik öğretmeni yetiştirmek üzere Musiki Muallim Mektebi hizmete girmiştir. Mızıkai Hümayun ise 27 Nisan 1924'te İstanbul'dan Ankara'ya getirilerek "Riyaset-i Cumhuriyet Musiki Heyeti" adını almıştır. 1923-1924 ders yılından başlayarak Darü'l Elhânda piyano, şan ve orkestra bulunan bütün aletler öğretilmiş, musiki tarihi, musiki nazariyeti, armoni, kontrpuvan, orkestrasyon, kompozisyon, koro ve birlikte çalma dersleri okutulmuştur. 14 Eylül 1925'te Darü'l-Elhan İstanbul'da Musa Süreyya yönetiminde Belediyeye bağlı olarak tekrar açılmış ve yönetmeliği değiştirilmiştir. Musiki Encümeni kaldırılmış kuruma "Batı Musikisi Bölümü" eklenmiş, alınacak öğrencilerin hazırlık sınıfından sonra bölümlere ve bu bölümlerde yer alan ihtisas sınıflarına ayrılmasına karar verilmiştir. Hazırlık sınıfından sonra üç yıl süreli Batı Musikisi bölümünde, Şan, Piyano, Keman, Alto, Viyolonsel ve öteki saz sınıfları yer almıştır. 1926'da Valilikten ayrılıp İstanbul Belediyesine bağlanan Darü'l Elhan adlı konservatuvar artık bir belediye sanat ve öğretim kurumu olmuştur. Bu kurumda 9 Aralık 1926 tarihli emirle alaturka musiki kaldırılmış, yalnız tasnif ve tesnif heyetinin devam edeceği ve Darü'l Elhan

kurumunun konservatuvar niteliklerini kazanıncaya kadar İstanbul Şehremanetine bağlı olarak ve bakanlıkça onaylanacak kuruluş ve programları uygulayacağı belirtilmiştir. İstanbul Şehremanetine bağlanmış olan konservatuvar- da Maarif Vekâletinin 9 Aralık 1926 tarih ve 176 no'lu tebligatıyla Türk musikisi eğitimi yasaklanmış, yönetim ve öğretim programı tamamıyla değiştirilmiştir. Dar'ül Elhandan ayrıldıktan sonra "İstanbul Konservatuvarı" adıyla faaliyet gösteren kurumun İstanbul Belediye Konservatuvarı adını kesin olarak kazanması 5 Şubat 1944 tarihli bir yönetmelikle mümkün olmuştur. İstanbul Konservatuvarı 1927'den itibaren teorik ve uygulamalı olarak çeşitli derecelerde, Batı müziği eğitimi verilen bir kurum olmuştur. Konservatuvar müdürlüğünü Yusuf Ziya Demircioğlu devralmış, yeni bir yönetmelik ve genişleyen öğretim kadrosuyla konserler verilerek kurumun bu alandaki başarıları artmıştır. 1927-1944 yılları arası, İstanbul Belediye Konservatuvarı'nın müzik öğretim ve eğitiminde yalnız Batı müziği ile meşgul olduğu dönemdir. 1944 yılından sonra saz öğretiminin kabul edilmesine rağmen Türk musikisi nazariyatı öğrenimine yer verilmiştir. İstanbul Üniversitesinde kurulan koro çalışmaları oldukça verimli olmuş ve bugünün birçok sanatkarı bu çatı altında toplanmıştır. 1927'de Darülacezede oluşturulan ve 1930-1931'den itibaren Belediye Meclis kararı ile "Nefesli Sazlar Bölümü" olarak konservatuvara bağlı yatılı kısım, 60 kişilik bir öğrenci kadrosu ile yoğun bir çalışma temposu göstermiş ve zamanla Şehir Bandosu da buradan yetişmeye başlamıştır. Yetişen sanatçılar aynı zamanda İstanbul Şehir Orkestrası ve Devlet Senfoni Orkestrasının çekirdek kadrolarını oluşturmuşlardır. 1927'den itibaren değişen konservatuvar yönetmeliklerinde Şehir Bandosunun, konservatuardan yetişen sanatçılardan oluşturulması, hatta yatılı okuyanların mecburi görevlerini bandoda yerine getirmeleriyle ilgili hükümler vardır. Atatürk'ün TBMM'nin 1935 yılı açılış konuşmasında; "Ulusal musikimizi modern teknik içinde yükseltme çalışmalarına bu yıl daha çok emek verilecektir." direktiflerinin ışığında Devlet Konservatuvarını kurmak için Alman besteci Paul Hindemith uzman olarak getirilmiştir. Hindemith'in önerileri ile önce 1924 yılında kurulan Musiki Muallim Mektebi, 1936'da Ankara Devlet Konservatuvarına dönüştürülmüştür. Hindemith'in önerileri doğrultusunda, Ankara'dan sonra ikinci bir devlet konservatuvarı İstanbul'da ancak 1971'de kurdu. Darü'l Elhan, Cumhuriyetimizin getirdiği yeni anlayışla 1924'te çok sesli müzik alanında da öğretime başlamıştır ve İstanbul Belediyesi'ne bağlanmıştı. 1986 yılına değin "İstanbul Belediye Konservatuvarı" adını taşıyan kurum, bu tarihte YÖK kapsamına alınarak İstanbul Üniversitesi çatısı altına girmiştir. 1924 ile 1986 arasındaki 62 yıllık süreçte köklü bir kurum özelliğiyle İstanbul Belediye Konservatuvarı, cumhuriyet döneminin müzik alanındaki atılımlarını temsil etmiş, binlerce öğrenci yetiştirmiştir. İstanbul Belediye Konservatuvarı bünyesinde, orkestra şefi ve besteci Cemal Reşit Rey bir yaylı çalgılar orkestrası kurarak 1934'te halka açık konserler vermeye başlamıştır. Bu girişimin başarılarından sonra Türkiye'nin ikinci senfonik orkestrası olan İstanbul Şehir Orkestrası kurulmuştur. Bu kurum, İstanbul Filarmoni Derneği ile iş birliği yaparak dünyaca ünlü yabancı solistlerin Türkiye'ye gelmesini sağlamıştır. İstanbul Şehir Operası 1960'ta kurulmuştur. Bu kurum 1969'da İstanbul Devlet Opera ve Balesine dönüştürülmüştür. İstanbul'da Belediye Konservatuvarından sonra 1971'de açılan İkinci Devlet Konservatuvarı, daha sonra Mimar Sinan Üniversitesine bağlanmıştır. İlk Türk Müziği Devlet Konservatuvarı, İstanbul Teknik Üniversitesi bünyesinde 1975'te açılmıştır.

Derya ŞİMŞEK

KAYNAKÇA

Ankara Devlet Konservatuvarı Otuzuncu Yılı: M CM LX VI, Yay. Haz. Gültekin Oransay, Ankara 1966.

ATATÜRK, Mustafa Kemal, **Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri**, Cilt I-III, Ankara 1997.

AYDIN, Yılmaz, **Türk Beşleri**, Ankara 2003.

GÖKTEPE, Selahattin, “Ankara, Devlet Konservatuvarı’nın Kuruluşu”, **Müzik Sözlüğü, Edebiyatı, Felsefesi**, İzmir 1984.

GÖKYAY, Orhan Şaik, **Devlet Konservatuvarı Tarihçesi**, 1944 (yayın yeri verilmemiştir).

GÜLA, Coşkun, “Günümüz Türkiye’inde Müzik”, **Türkiye’de Sanatın Bugünü ve Yarını (Tebliğler)**, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Ankara 1985.

HİNDEMİTH, Paul, **Türk Küğ Yaşamının Kalkınması İçin Öneriler 1935-1936**, Çev. Gültekin Oransay, İzmir 1983.

KOCATÜRK, Utkan, **Atatürk’ün Fikir ve Düşünceleri**, Ankara 1999.

KÜTAHYALI, Önder, **Çağdaş Müzik Tarihi**, 1981.

ORANSAY, Gültekin, “Cumhuriyetin İlk Elli Yılında Geleneksel Sanat Musikimiz”, **Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi**, 6. Cilt, İstanbul 1985.

ÖZTUNA, Yılmaz, “Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı”, **Türk Musikisi. Ansiklopedisi**, Ankara 1990.

REFİĞ, Gülper, **A. Adnan Saygun ve Geçmişten Geleceğe Türk Musikisi**.

SAY, Ahmet, **Müzik Tarihi**, Ankara 2003.

SAY, Ahmet, **Türkiye’nin Müzik Atlası**, İstanbul 1998.

SAYGUN, A. Adnan, **Atatürk ve Musikisi**, Ankara.

TOSUN, Hüseyin, **Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün Hayatı**, 2003.

TURA, Yalçın, “Cumhuriyet Döneminde Türk Musikisi”, **Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi**, 6. Cilt, İstanbul 1985.

28/11/2023 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/istanbul-belediye-konservatuvari/?pdf=3570> adresinden erişilmiştir